

מעולפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הק'

מטרת הגלגול - העלאת ניצוצי נפש

גליון הקודם התבאר כי עניין הגלגול מובן בספרי החסידות כתיאור לפאשרויות החוזרות ונשנות הניצבות לאדם - המת, בבחינות פסיכולוגיות וביולוגיות, בכל רגע, וקם מחדש לתחייה שוב מיד לאחר מכן - המסוגל לעצב את אישיותו ולשנותה בכל נקודה שבמשך קו הזמן, להדשה באופן מוחלט, מאין ליש ממש.

תכליתו של האדם עלי אדמות, לפי ספרי החסידות, היא להתענג על ה', להתחבר ולחוש את אחדותו

הנצחית המתבטאת בתחושת ה'עצמי' של הנשמה המהווה "חלק א-לוה ממעל", ולתת לה לבטא את עצמה בכל אחד ממנתות הביטוי של האדם, מחשבה דיבור ומעשה, כשהדרך לעשות זאת היא על ידי קיום תרי"ג המצוות באמצעותם¹ [וראה על עניין תרי"ג עמודי אור' שבספירת ה'כתר' באריכות בגליון לפרשת חוקת].

הגלגולים או הפגישות החוזרות ונשנות של האדם עם המציאות - הנדמית בהשקפה ראשונה כנפרדת מן האלקות² - הם בעצם הדרך לגלות את האמת המסתתרת מבעד לתענועי הדמיון, את ה'עצם' המתחבא מבעד למסווה המ'קרה³, את נקודת הפנימיות הנטמרת תחת

מאות שקל כסף כי הנה יש בו מעלות ומדרגות רבות מאד גבוה מעל גבוה אך הארה מועטת היורדת מדרגה אחר מדרגה לברוא לבוש זה היא מבחי' מדרגה האחרונה שפאור זה ונקראת בשם מדרגה החיצונה ואחוריים דרך משל כמי'ש בזהר דר"ח ע"ב (עין בס' מק"ט) ר"ע ע"ב ומה דאשתאר כי והנה כמו שבנשמת האדם יש בה כח התענוג שמתענגת ממה שיש לה ענג ממנו כמו מהשכל של חדש וכה"ג ובחי' חיצונית ואחוריים של כח ובחי' התענוג שבה היא בחי' כח הרצון שבה שהוא רוצה מה שהוא רוצה דהיינו דבר שאינו צער שהצער היפך תענוג. וככה ע"מ ד"מ באור א"ס ב"ה ג"כ כביכול הרצון העליון ב"ה היא בחי' חיצונית ואחוריים לבחי' ענג העליון ונועם ה' וצחצחות ועלמין דכסופין ה"ל הגם שהם מיוחדים בתכלית היחוד שהוא ית' ורוצנו אחד ולא כרצון האדם ח"ו לא מיניה ולא מקצתה ואין דמיון ביניהם כלל אעפ"כ דברה תורה כלש' בנ"א.

² ראה מש"כ בספ"ק יסוד העבודה (חלק ג פרק ח אות ט) זול"ק: והתשובה בשלמות הוא זה אשר ישוב לקדושה את כל ניצוצי נפשו ורוחו ונשמתו מה שהם נתפזרו בכל העולם בין החיצונים. וצריך להם ג"כ לתקן כל ניצוצי נפשו אשר הגיעו לו ומעורב בהטיפה שלו מכל כוחי אבותיו. וכל הנשמות אשר אחר החורבן רוב דרום כה מגולגלים וצריך לתקנם. מכל זה יבין שבחינת התשובה היא בלא גבול ובלא מדה והעיקר בה הוא רוב הכניעה ועוה ולבו דואג בקברו ומתייאר תמיד מן חמת המצוק שלא יכעיס עוד לפני כבוד השי"ת. ושלא יפגום ח"ו איזה פגם באהבת השי"ת לאינו.

³ כאמור בספ"ק יסוד העבודה (חלק ג פרק ח אות ד) בזה"ל: עוד סוד נעלם כי כל צוויי התורה מה שצוה השי"ת אין דבריו יוצאים לבטלה ח"ו וכמו שבעשרה מאמרותיו נברא העולם כמו כן בכל התרי"ג מצות שצוה את

¹ כמש"כ בספ"ק נתיא (אגרות הקודש, פרק כט) זול"ק: אך מודעת זאת מש"ה הארי"ז"ל שכל אדם מישראל צריך לבא בגלגולים רבים עד שיקיים כל תרי"ג מצות התורה במחשבה דיבור ומעשה להשלים לבושי נפשו ולתקנם שלא יהא לבושא דחסרא כי לבד מצות התלויות במלך שהוא מוציא כל ישראל כי הוא כללות כולם כי והטעם הוא כדי להלביש כל תרי"ג בחי' וכחות שבנפשו אחת מהנה לא נעדרה בו.

וביאור ענין הכרח צורך לבושים אלו מביאר בזהר ומובן לכל משכיל כי להיות שנפש רוח ונשמה שבאדם הן בחי' נבראים וא"א לשום נברא להשיג שום השגה בבורא ויוצר הכל א"ס ב"ה וגם אחרי אשר האיר ה' מאורו ית' והאציל בבחי' השתלשלות מדרגות רבות מדרגה אחר מדרגה בבחי' צמצומים עצומים ולבושים רבים ועצומים הידועים ל"ח ונקראים באד"ר בשם שערות וכדכתיב בדניאל ושער רישיה כעמר נקא כי אעפ"כ לא יכלה הנפש או הרוח ונשמה למסבל האור כי טוב מתוק האור וכי כמ"ש לחזות בנועם ה' לשון נעימות ועריבות ומתיקות ותענוג עצום לאין קץ כמ"ש אז תענג על ה' והשיבע בצחצחות כי לשון צחה צמא כמ"ש בזהר ואין בכחה לקבל הנעימות ועריבות הצחצחות שלא תצא מנרתקה ותתבלט ממציותה כח באבוקה אם לא שמח"ו אור זה עצמו תשתלשל ותמשך ממנו איזו הארה מועטת בדרך השתלשלות מדרגה אחר מדרגה בצמצומים רבים עד שיכרא ממנה לבוש אחד נברא מעין מהות אור זה להלביש הנפש רוח ונשמה ודרך לבוש זה שהוא מעין אור זה תוכל ליהנות מזיו אור זה ולהשיגו ולא תתבלט ממציותה. וכמשל הרואה בשמש דרך עששית זכה ומאירה וכו' וכמ"ש ויבא משה בתוך הענן ויעל לו שנתלבש בענן ועלה וראה דרך הענן וכו' כמ"ש בזה"ב דרי"ו ר"ט.

והנה אור זה הנוצו לצדיקים לע"ל הנק' בשם נועם ה' וצחצחות להתענג על ה' וד' מאות עלמין דכסופין דמתענגי בהון צדיקייא כי כמ"ש ארבע

החיצוניות⁷ בבחינת "לבתי ידח ממנו נדח"⁸, ולהתענג על ההתרחבות ההכרתית-אנושית של האלוקות במקום בו היא כביכול לא הייתה נמצאת קודם לכן⁹, הניכרת בעיקר בקיום מצוות מעשיות המציאות לא תכונותיה של הנשמה מן הכוח הרוחני אל הפועל הגשמי¹⁰.

מתחילת

לדתו של האדם, הוא נוטה לתת משמעות גשמית למחשבות העוברות בראשו - או 'ניצוצי נשמתו' בלשון האריז"ל¹¹ - אודות הכרת המציאות שמסביבו, הוא רואה בעולם שמסביבו רובד פיזי שאינו

משאיר מקום למהות רוחנית כלשהי. במצב זה האדם חווה את תפיסת המציאות שסביבו כאמת מוחלטת, אמת המשדרת את אי קיומה של כל כוח עליון, מה שמקשה עליו במידת מה להתחבר ולהידיבק בהש"ת, וכמעשה הידוע על 'המגיד מפולנאה'¹² שהתקשה להתפלל מחמת הימנעותו מהעלאת ניצוץ נשמתו שהיה שרוי ב'בר אווזא' על ידי הכשרתו לאכילה, כפי שהסביר לו רבו הבעל שם טוב זיע"א¹³.

העבודה

העבודה הרוחנית¹⁴ - לעומת זאת - הנדרשת מן האדם, בכל לגלוג וגלגול בו הוא פוגש את אותם

כאילו אכלו מזוהי מתים (אבות פרק ג) פירוש, כי המת מתגלגל במאכל אדם, כדי שיאמרו עליו דברי תורה, ועל ידי זה מחיה אותו המת שהיה בגלגול זה, אבל אם לא אמרו דברי תורה לא הוא זוכה אותו המת המגולגל במאכל זה ומשליך אותו לדומם וז"ש מזוהי מתים.

7 כמש"כ בספה"ק שפת אמת (פר שמונת תרי"ד) זול"ק; ובאמת הגלות הוא להוציא כח הנשמות אל הפועל כי כל נשמה צריכה להוציא כוחה אל הפועל, וע"י הגלות משתנות כחות הנשמה באופנים שונים ולכן שורש שם גלות מענין הגלות כמו גל וגלגל שמתהפך האדם ע"י הנסיגות והגלות עד שמצויא מכה אל הפועל כל הארת הנפש ונשמה. ובאמת זה מעלה תיורה.

8 וראה מה דאיתא בספה"ק ערבי נחל (פר וישלח) זול"ק: והכלל העולה, כי האדם בעסקו בעניני עולם הזה הנה דבר לו סכנה גדולה כי מניח שם מחשבתו שהוא חלק וניצוץ ממשנתו וע"י מתקלקל השארת הנפש שלו כאמור, לזאת הורה לנו הקב"ה ואמר בכל דרכיך דעהו (פסלי ג, א) וכמבואר בש"ע א"ח (פר ו'א) שגם בעסקו בדברי עולם הזה יהיה מחשבתו לכבוד הבורא ית"ש, נמצא בכל מה שעושה מניח נשמתו ומדבקה בשורשה באלהים חיים שהוא חי וקים מאחר שאפילו בעסקי עולם הזה שעוסק עושה במחשבת הקב"ה, נמצא אין נשאר אפילו ניצוץ א' מנשמתו דברי עולם הזה בדומם צומח חי מדבר.

משא"כ מי שאינו מתנהג ככה אזי נשאר נפשו מגולגל בדומם צומח חי מדבר או באוצרות שגנו אזי אין לו תיקון זולת ע"י יכין רשע וצדיק ילבש שעושה דבר מצוה בממון ההוא או בנו הורשו כמעשה מונבז. ואולם יש בזה סכנה עצומה כי אם בנו הוא רשע ועושה עבירה באותו מעות אזי לא די שלא תיקון והעלה את אביו אדרבה הורידו לשיאול מטה, משא"כ מי שמקיים בכל דרכיך דעהו אינו צריך להמתין על תיקון זולתו שיעלה.

9 באופן כללי ישנם שלושה דעות לגבי ההוות של 'המגיד מפולנאה': א. רבי יעקב יוסף מפולנאה. ב. 'המוכח מפולנאה'. ג. המגיד ממזריטש. ויש מי שישולל את האפשרות השלישית, ולדעתו האפשרות הסבירה ביותר היא כי מדובר במוכח מפולנאה.

10 כמסופר בספה"ק מאורי מנחם (שער טו מעשיות וספורים פב) בזה"ל: סיפר מעשה מהרב דפולנאה שפ"א לא יכול להתפלל כמו כי שבועות ונסע אל הבעש"ט ואמר לו שבר אווזא אחת עכבה תפילתך, שפ"א באה לפניו שאלה בערב שבת לפנות ערב והיה ממחר לילך להתפלל ולא ייין יפה והטריפה שלא כדין עד שהתפלל עליו הבעש"ט שנתנו לו תפילה, כי הרב אווזא היה גלגול.

11 וראה מש"כ בספה"ק מאורי שמש (פר אחרי) בזה"ל: וזהו דאמרין בגמרא שהיה זה בן גילוי של זה, דהיינו שהיו שניהם משורש נשמה אחת ובמה שהוא מקרב אותן לעבודת ה' בזה הוא מעלה אותן הניצוצים שבמדבר, וכל עוד שאינו מעלה כל הניצוץ השייכים לשורש נשמתו

ב"י לדורות עולם מהראוי ההכרח שכן יתקיימו. אמנם מפני הבחירה באדם מה שהוא מעורב ברע אפשר לו לעבור מצד הרע, אבל כפי"א את שם לבו לתשובה הרי"ז מקצץ ניצוצי הטוב העצם שבנפשו יחד, והעצם מתגבר על המקרה ועל הסינים וע"כ נתקבל בתשובה, וזהו ואתה ה"ל העצם שלך תמשול בו שהיצי"ר אינו עצם רק מקרה וסיגים הוא, ולכן בעת בואו לתשובה, המאמר וצווי ה' אשר הוא אינו לבטלה הוא הפועל בו ומחזירו למוטב. הן מצד מאמר ה', והן מצד עצם הטוב אשר בו.

4 כמש"כ בספה"ק שם משמואל (פר משפטים שפלים תרי"ד) זול"ק: ומעלת מיושבת הקושיא איך בשביל שני דלטרוין ישתעבדו כל ישראל בעבודת פרך, והלא לא נתערבו ישראל עד שעברו את הירדן, כי לאו בשביל הדלטוריא משתעבדין אלא בשביל החטא הקודם, והדלטוריא היתה לאות ולמוכיר עין כי הם שחטאו בגלגול הקודם, ומגמו אז בפנימיות שלהם וצריכין מורו, וכאשר ישלם המירוק ישובו למעלתם להיות פנימיים ושוב לא יהי ראוי להם השעבוד ויצאו.

5 כמש"כ בספה"ק תפארת שלמה (פר וירא) בזה"ל: וכבר נודע כי הנשמה שנתערבה בין הקליפות צריכה כמה גלגולים להסיר חלאתה ממנה וכו' והש"י ב"ה חשב מחשבות בלבתי ידח ממנו נדח לכן נתגלגל כמה פעמים בדור המבול ואח"כ בדור הפלגה ואח"כ באנשי סדום ולא הצליחו עד כאן שנתגלגלו פעם ד' במצרים והם בני"ה שהיו במצרים ושם נתקנו ע"י מטר"ה והם היו דור דעה שעתיד בהר סיני לקבל התורה והוא השכינה פנים בפנים ע"כ. הרי כי בדרות ראשונים היה להם נשמות גבוהים מאד והיה הקב"ה מגלגל אותם לתקנם ע"כ. וכל זה הוא מגולגל רחמנותו של הש"י על הנשמות לכל יאבדו ח"ו. הנה כחמה העלינה הוא מצרף ומלבן אותם דור אחר דור בגלגולים שונים עדי יתקדשו ויטהרו ויזכו לשוב לפני ה' הביחל המלך כנ"ל.

6 וראה בספה"ק מגן אברהם (פר פמדבר) שכתב זול"ק: וזה גם כן אמר ר' יהושע בן לוי בכל יום יום יום יום יוצאת מהר חורב ומכרתת ואומרת אוי להם לבריות מעלובנה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה, היינו הגם שהוא לומד רק שהיא דרך צנות אנשים מלומדה בלי שום אור וחיות אלהות, ואינו משים על לבו שהיה מבחינת עוסק בתורה שידרוש ויחקור אחרי נועם אורה והרב טוב הצפון בה, אזי אוי להם לבריות שמוכרחים לבוא בסוד הגלגול ולהבראות בריה חדשה לתקן זאת, וזה שסוכנה כאן את ההר סיני בשם הר חורב ולמה נקרא שמו חורב שירדה בו חורבה לעולם (עין שבת פט ע"ב), שעל ידי שאינם עוסקים בתורה גורמים להם חורבן גדול שמוכרחים לבוא בסוד הגלגול, ואין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, שהוא זוכה לבחינת חירות ממלכת המות ומן הצי"ר הרע. וראה עוד בספה"ק באר מים חיים (על הגשמים בדיה יקר בענין סוד) זול"ק: אמר הבעש"ט זללה"ה שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה

מחשבות והכרות שוב¹², היא להעלות אותם¹³ - עד מקום שידו מגעת¹⁴ - על ידי הפיכתם לבעלות משמעות רוחנית פנימית המהווה בעצם את מהותם, כמובר בספה"ק 'תולדות יעקב יוסף'¹⁵. וכידוע מה שמובר בכתבי האריז"ל¹⁶, שזמן משך חיי האדם בכל גלגול שווים למספר הניצוצות אותם הוא ראוי להעלות בגלגול המסוים הזה.

בספה"ק 'שם משמאל' מדמה הרה"ק מסוכטשוב ז"ע

את הגלגולים לחוליות המרכיבות יחדיו את המנורה הבניה פרקים פרקים, שאשר האדם מתקן את כל גלגוליו הוא יוצר מקרה שלימה שמאירה בה אור הנשמה¹⁷.

השגת שלימות הנשמה

ומובא בספרי החסידות¹⁸, כי כשם שמטרת המוות הינה

נעשה בהם מצות נשאר פגום ניצוץ שהוא של הצלם שהוא כנגד היום הוא וכדו'¹⁹ נתקנן כלים שהם הלבושים שיש בג"ע הארץ כל ניצוץ וניצוץ בכל יום ויום.

¹⁷ ואלו דברי קדשו (פר עקב, תרע"ו): ונראה דהנה ידוע מענין גלגול הנשמות שלא השלימו חוקם ברמ"ח מצוות עשה שהן שלימות רמ"ח אברי הנפש, ומתגלגלין ובאין עוד לזה העולם להשלים מה שחסרו בראשונה, וכן כמה פעמים עד ישלימו את כל רמ"ח אבריהם.

יש להתבונן דכמו שיש לקוות מהנשמה שבבואה חרה לזה העולם תוסיף שלימות ותשלים חוקה, יש חשש שמא ח"ו להיפוך, שמא תרשיע ותתקלקל ביותר, מה גם באים יש לה עונות מן הגלגול הקדום ועבירה גוררת עבירה, וק"ו מפעם הראשונה שלא היו בה ענינים מושלים לעבירה כך עלתה בידה שלא השלימה חוקה ונסתבכה בעבירות, כ"ש בגלגול הבא שהעונות הקודמין מושכין אותה לעבירה, ואפילו כשלא עשתה בפועל עבירות בגלגול הקדום נמי, כי זה עצמו שלא השלימה חוקה נחשב לעון, ובכחו לגרור עבירות, וא"כ הלא הוא רחוק משכר וקובץ להפסד.

אך נראה עפ"י מאמרם ז"ל (אבות פ"ד ה"ב, ובפי הרמב"ם שם, ועי' פירושו הספרות כאן המלבי"ם) אשר לא יקח שוחד שאינו מקבל את המצוה לתשלומין בעד עבירה, ואין עבירה מכבה מצוה, אלא מעניש על העבירה ונשאת המצוה בשלימותה, וע"כ בכל גלגול ובלגול מנקין אותו מן העבירות הן ע"י יסורי מיתה או עונש גיהנם או יסורי הגלגול, הכל לפי גודל ומרבת העבירות, ונשארה הנפש נקי מעבירות ואין דבוקת בה אלא המצוות לבדן שעשתה, והן מגררין אותה בגלגול הבא להשלמת חוקה, ולפ"י היא רחוקה מהפסד וקרובה לשכר, וכששלים חוקו ע"י הגלגולין הרבים נקבצות כל המצוות והתקוניים מכל הגלגולים ונעשה מהם קומה שלימה מתוקנת, וככה מתנהג העולם בכל שיטת אלפי שני דהוה עלמא עד האלף השביעי שכולו שבת וזא מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות, אבל ישראל מובטחים מאתו יתברך שקודם האלף השביעי כולם יהיו מתוקנים ולא יהיו בהם בעלי מומים ומחוסרי אברים לעו"ב ח"ו.

והנה כתוב (משלי כ"ד) נה נשמת האדם. וזה שהשלים חוקו בכמה גלגולין, הוא דומה למנורה שעשויה פרקים פרקים, כי כל גלגול נחשב לפרק וחוליא בפ"ע, ובקבץ כל הפרקים נעשה מנורה שלימה ושורה עליו אור ה'. ונראה שסוף וגמר זמן הקיבוץ הוא עד גמר וסוף האלף השישי קודם האלף השביעי שכולו שבת, ועם הכנס האלף השביעי שורה אור ה' על השמות שהשלימו חוקם, והשלמת חסרונו והרכבת כל חלקי התיקון יחד עד שיהי נחשב לקומה שלימה היא בכלל היום לעשותם, ואור ה' השורה בהם האלף השביעי הוא בכלל ומחר ומחר שבעם.

¹⁸ כמש"כ בספה"ק עבודת ישראל (לפ"י באב) בזה"ל: מכאן ואילך מאן דמוסיף יוסף ומאן דלא מוסיף יאסף אמר ר' יוסף תקבריה אמיא (שם לא). פירש רש"י שימות בלא עתו. רצ"ל שיצטרף עוד לבא בגלגול להוליד ולבא לעולם שנית ולמלאות חסרונו אשר חסר בהיותו בעולם ולזה ימות אף בלא עתו. כי ענין מיתה האדם הוא אחרי כל השלימות בכל עניניו

מוכח ומוי בגלגול פעם אחרת עד שמתקן כל הניצוצים השייכים לשורש נשמתו, ומי שיש לו נשמה שאין לה ניצוצים לתקן אינו יכול לקרב בני אדם לעבודת ה'.

¹² כמש"כ בספה"ק יסוד העבודה (חלק ג פרק ה) וז"ל: וע"ד הפשט אחז"ל יעקר השנובה באותו פרק של היצ"ר ובאותו מקום ובאותה אשה ותשובה כזו אי אפשר כ"א בעודנו באותו הגוף ממש. אכן אם האדם חטא ביותר ואי אפשר לו להטהר כי אם ע"י גלגולים אז מביאו בגלגול בכדי שלא יהי נחד הנר"ג הזה, ועד"ז אמר בכתבי האריז"ל שזה הענין של גלגול נמשך ממדת החכמ' של השי"ת והרמז ע"ז מאה"כ וחושב מחשבות שזו מחשבת החכמה בלתי ידה והיינו ע"י שמביאו בגלגולים בכדי שיטוהר.

¹³ כמובר בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר ש"ה שרה ד"א ע"ב) כבר זכרנו ענין הכתוב (שיר השירים ה) פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה, כי הצדיק אחר שעלה למעלה חוזר ויורד להעלות מדרגות התחתונים בסוד (משלי כ"ד) ז) שבע יפול צדיק וקם, כמו שכתוב בתקונים (בתקוני זו"ה) סוף תיקון ל"ב) ובסוד הנפש אשר עשו בחרן וכו', ובחינה זו הוא בין בעולם הזה בין בעולם הבא. שחוזר בגלגול למדרגות אנשי שהם ניצוצי ענפי שיתוקנו כולם, אך כשיורד לתקן אחרים, אינו רוצה לירד, מחמת יראה שלא יחזור ויבא לידי חטא ח"ו, עד שמבטיחין אותו שלא יבא לידי חטא, וכדומה שהוא בס' הגלגולים ע"ש.

¹⁴ כדאייתא בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר ש"ה איתו ד) בזה"ל: וזה עיקר הכלית עבודת האדם בתורה ועבודת ה'; לברר נצוצין שהוא תיקון השכינה וכו'. והנה מלבד חטא אדה"ר צריך עוד לתקן ולברר מצד עונותיו בגלגולים הקודמים כנדע, כמובר זה בכתבים יעו"ש, והנה בתיקון חטאו ועונותיו אין צריך לחפש בכל חורין וסדקין, רק עד מקום שידו מגעת כמפורש בש"ס בזה"ר יעו"ש.

¹⁵ ואלו דברי קדשו (פר וילך, אות ה) ונבאר ש"ס דרה"ה (כו ע"ב) הכניס שופר תוך שופר אם קול פנימי שמע יצא, ואם קול חיצון שמע לא יצא. כי נודע סוד בכל דרכי הגשמיים דעהו (משלי ג) להש"ן, שהוא מלוכב בתוך כל הדברים, וכמ"ש משכיל על דבר ימצא טוב (משלי טו). כי השי"ה הכניס הרוחני בתוך הגשמי, וכמ"ש רמ"א באורח חיים (פר ה) מפליא לעשות, שקשר הרוחני בגשמי והוא פלא. ובה ויבן הכניס שופר הרוחני של ע"ה. בתוך שופר הגשמי של ע"ה, ואם קול פנימי שמע שהוא מבין לבוין בעוסק בגשמי אל הפנימי, יצא ידי חובתו, שכוונתו לטובה. ואם קול חיצון שמע, לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור בגלגול עד שיוכין כנ"ל, וכמ"ש בכתבי האריז"ל זלה"ה יעו"ש, לך החכם עיניו בראשו וקו"ל.

¹⁶ וכך איתא בספר עץ חיים (שער כו פרק א מ"ב): ואמנם כבר ידעת מהתחלוקת הנשמה לכמה ניצוצין וכלל גלגול ובלגול באים מקצת מהם וכפי מספר הניצוצין של צלם ההוא הבא להשתלם עתה בגלגול זה כך הוא מספר הניצוצין שיש בצורה ההוא לכן הצלם הזה נקרא מדת ימי האדם הנרכב בזה"ר ויחי דר"צ כי כמספר ניצוצותיו כך מספר ימי חייו והימים עשה בהם מצות נתקן ניצוץ א' של הצלם ההוא והיום שאין

למען השגת השלימות¹⁹, כך גם הגלגול לחיים חדשים שבבמותיו, אין מטרתו אלא השגת שלימות הנשמה,

שלימות שכנראה לא הושגה פעם הקודמת²⁰, ומושגת עתה באמצעות הסיפוק הרוחני שהאדם חש כתוצאה מעמידה

אשר לו נברא בזה העולם ותיקן כל הנוגע אליו אשר לזה נברא, אז אין צורך לו בעולם הוֹלֵךְ וְחוֹזֵר לעולמו. ולזה אומרים למת לך בשלום, רצ"ל אחר שקנה כל השלימות אשר נברא אליו ולא חסר מומיה ואם כן הוא בשלום. כן הרשע אינו מת רק אחרי שהבטיח את יודע בו שלא ישוב עוד מרעותו בשום אופן. ואם כן הוא בתכלית שלימות הרעות, וגם כן הוא שלם ברשעו ונפטר מן העולם. מה שאין כן כשהש"ת צופה בו שישוב בביאה אופן, אזי מאריך ימיו עד עת שבו אליו. וכשנפטר בשלום בשלימות המעשים טובים, אזי נשמתו חוזרת למקורה העליון ואינה צריכה לגלגול לחזור בעולם. וזה תקבירה אמה, רצ"ל שקבורתו הוא בכטן האם.

מאוד מאוד. וכן הוא צער הגלגול כי בהיות הנשמה בבית אביה, היא מלחם אביה תאכל ונהנית מזיו השכינה. ואמנם כשנבראת בראשונה עדיין לא ידעה משפלות העולם הזה, אבל כששולחין אותה שנית והיא כבר ידעה משפלות העולם הזה וודאי הוא צער גדול לנשמה קדושה. וז"ש רז"ל (ברכות יז) נח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ר"ל כשנברא פעם אחת נוח לו שלא יברא שוב שנית, אלא יצדק יעשה ועכשיו שנברא כלומר בביאה ראשונה, יפשפש במעשיו ויעסוק בתורה ובמצות.

¹⁹ כפי"כ בספר"ק ישמח משה (פר' תמיד דף טו ע"ב) זול"ק: דהנה דרשו רז"ל (ב"ב פ"י) טוב מאד בראיית א לא, זה המות. והנה התמיה מנבאר דאיזה טוב יש בהמות. ועוד אם טוב הוא, איך הגיע לאדם על ידי המרי הגדול. והנה כמה נביאים מתנבאים בסגנון אחד דהמיתא אינה לעונש, רק מוכרתת אחר החטא הנשגת שלמותו שנעשה החומר גם, מה שאין כן קודם החטא. וכבר הארכתי בזה בדרושים בפרשת בראשית. וכאן אוסיף נופך משלי, ודואי כיון שהכל נברא בשביל אדם, ודאי האדם נברא לתכלית יקרתו יקר, והוא שיהיה במדרגת משכיל ומושל ושכל אחד בעצם דבקותו הטוהר בלי תשווק אחרת נפרדת, וגזרה חכמתו יתברך שיהיה כן בשבר מעשיו ונבדותו, כדי שלא יהיה נהמא דכסופא. וז"ל להסביר הטעם, שאם יהיה נהמא דכסופא, הרי הכיסופא מפרדת קצת, ושוב לא יהיה הדבקות האמיתית ה"ל כ"ל. ואם כן קודם החטא היה יכול לזכות למדרגה זו בחיים חיותו, מה שאין כן לאחר החטא, וזה הטעם שהמיתא מוכרתת לאדם על כרחו.

ובזה יובן הסמיכות ה"ל, ושמרת את המצוה וגי היום לעשותו, ר"ל תיכף בבריאה ראשונה, וע"ז אמר, והיה עקב תשמעון, כלומר לבסוף בע"כ תשמרון ותצטרך לצבור שבועות שנית למה לך לגלגול ואי"כ למה לך לסבול צער, ואמר היום לעשותו, כי אם לא ועכשיו אמת, ע"כ, יעיי"ש.

ועתה מכל אלה הדברים אנו רואים שכל אדם מחויב לעסוק בתורה ובמצות למען לא יצטרך לבוא בגלגול שנית, ואמנם בעסק התורה והמצוות יכול להיות שלא פעל שום פעולה טובה לנשמתו אפי"ש שעסק כל ימיו בתורה ובמצוות כי זה צריך להיות דוקא לשם שמים ובמדת הענוה וזקוק יפועל תיקון לשמתו, כי כשהוא במדת הענוה אינו מדבר שום רע על חבירו ואינו מבייש אותו בשום צד ופועל, ויפועל טובות לכל אל, בלי שפיתות דמים והלבנת פנים. ואז אם עוסק בתורה ומצוות בדאי תזכה נשמתו להשיג מבוקשה לגמרי.

²⁰ כמבואר בספר"ק אהוב חסד (פר' עקב) בזה"ל: ובספר יבין שמועה מפרש סמיכות הפסוקים, וזה לשונו, והיה עקב תשמעון וגו', מה כתוב למעלה מן הענין ושמרת את המצוה וגו' היום לעשות. וז"ל להמתיק הענין ע"י מה ששמתי לפרש במאמרם ז"ל (עייבון יג ע"ב) נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יעסוק בתורה ובמצוות. דהכוונה דנודע דכל אחד מישיראל מחוייב לקנות שלימות לנפשו, ואם לאו יצטרך לבוא שנית להאי עלמא דכיסופא.

וכאשר ידוע כלמה אנשיה המעשה שבא לפני דז"ר הר"ק הצדיק יסוד עולם הרבי רבי מאיר מפרעמישלאן ז"ל, כפי זקן והתנצל לפניו באשר שהוא כעת איש זקן וכל השנה מתפלל בלי מנין כי בכפרו אין מנין רק ב"ה ויזה"כ, והתמירר מאד מה יהיה איתו אחר מאה ועשרים שנה, וז"ל ענה הר"ק בלשון קדשו מאיר"ל היה בזה הלילה בשמים, ומאיר"ל ראה שהביאו שלושה אנשים ל"ב"ד של מעלה, אחד היה רב, ואחד חזן, והשלישי היה יהודי כפי.

ושאלו קודם את הרב, מה היו מעשיך בעולם התחתון האם עבדת להש"ת, ענה הרב, למדתי תורה ואמרתיו דרשות ופולפולים יום ולילה לא פסיק פומי מרגיסא, ושוב שאלוהו האם היתה כוונתך לשם שמים הבה נראה את ספר הזכרונות, ופתחו וראו שהכל היה בגיאות ובשביל להתפאר, ותיכף בא מלאך מלא חושך, ואמר שהוא נברא ע"י תורתו ודרשותיו של רב זה, וצוה הקב"ה לדין את הרב לגיהנם ר"ל.

והמתקתי הדבר ע"פ משל לאחד ששלח את בנו למרחקים ללמוד איזה חכמה אזי הבן יגע ומצא כדי מדתו, אזי כששב לבית אביו ומצאו שלמד כדי צרכו אינו שולחו לשבו שנית, אבל אם הבן התרשל בלימודו ובא לביתו ריקן אזי בע"כ ושלא בטובתו צריך להרחיק נדוד שנית מבית אביו לבית רבו ללמוד החכמה אשר אביו רוצה שילמוד.

אח"כ לקח את החזן ושאלוהו ג"כ האם עבד להבוי"ת, והשיב שהיה חזן והתפלל וזימר להש"ת, והתפלל על הגאולה כי היכל הגנינה סמוך להיכל משיח. ושאלוהו האם התפללת לשם שמים, ובדקו בספר הזכרונות ומצאו שהיתה כוונתו להשמיע קולו הערב לקהל, ובאחד השנים בתפילת כל נדרי היתה כוונתו שיהנו העזרת נשים, ופעם אחרת לישאן בראיית ראשי הקהל וכדומה, ותיכף בא מלאך מלא חושך ואמר שנברא מתפילת החזן, ונפסק דינו ג' שנים ועד נאח"כ גיגנם ר"ל. ובראות הכפרי מה שעלה בדינם של הרב והחזן, שרהם בודאי התפללו במנין בכל יום, אזי מה כבר יאה בגורלו, ומחמת כן התחיל לברוח, ושאלוהו להיכן עקב בורח האינך יודע שמכאן א"א להמלט. והתחילו לשאלו כ"ל מה עשת בעולמך, מגורל פחדו ענה לא עשיתי מאומה כל ימי חיי, ושאלוהו שוב אמור האמת האם עשית פעם איזה מצוה, והוא בשלו פעל כלום, והזכירוהו שמא נתת פעם פת לעני, ואז נזכר וסיפר שהוא דר יחידי בכפר בין מאתים ערלים ומתי שהגיע יהודי אצלו לבקש נדבה הייתי נותן לו לסעוד אצלי, ולא הנחתי ללכת מביתי בלילה אלא נתתי לו מטתי ואני עצמי שכבתי על הארץ, ובבוקר נתתי לו פת שחירית ונדבה הגונה לשמח לבן, ואח"כ ליוותי אותו עד לכפר אחי שבו גרו הרבה ישראלים, למען לא יכוהו הערלים בדרך, יען הייתי איש גיבור

וכן הדבר בענין הגלגול כי הש"ת שולח את הנשמה דהיא בראת דמלאכא קדישא ועלמא ללמוד תורה ומשנת ואם היא משתדלת בביאה ראשונה, אזי אחר מאה ועשרים שנה שהנשמה שבה אל בית אביה אינה רוצה עוד לבוא שנית והיא נהנית מזיו השכינה. אבל אם בפעם הראשון לא השתדל בתורה ובמצות והנשמה באה בביאה ריקנית אזי בע"כ ושלא בטובתה היא מתגלגלת שנית להאי עלמא דכיסופא, כי רצונו ית"ש לכל ידח ממנו נדח, וכדרך הפועל החכם שכל מעשיו דינו יצילוהו אל תכלית האפשר.

והנה נודע דצער הגלגול רב מה מאוד, וגם ענין הצער הזה יש להמתיק ע"פ משל, זולת הטעם שכתבו הראשונים ז"ל בזה. לאיש אשר יושב בפלטרין ומלמא ומפחו איכל ומכוסו שיהיה אם יגזרו עליו המלך צא מביתו וקח אל בית הכפרי ואכלו ושתה עמו, הלא בודאי ייצר לאיש הזה

באתגר המסוים²¹, שהרי 'עבירה גוררת עבירה' אפילו מגלגול לגלגול²². ונחלקו דברי ה'מגיד' של ה'בית יוסף' עם ה'שם משמואל' אם הגלגול הוא למי שאין לו תיקון בגיהנם מפני שנשמתו רע, או הרבה רע, ובעוד שהגיהנם אינו אלא למרק את הזוהמא הרי שהגלגול מטרתו היא לתוספת

שלימות²³.

כמו כן, מרבים ספרי החסידות²⁴ להאריך אודות הגעתו הסופית של כל איש ישראל לשלימות הנשמה - 'לאשתאבא בגופא דמלכא'²⁵, כך שאין אף אחד, ללא יוצא מן

השלים את נפשו בגלגול זה או בקודמים אלא שנשמתו זהו **זוהמא מחמת עבירות**, לזה מרק הגיהנם לגמרי ועלה נקי אל מקומו לשלום.

²⁴ כמובא בספה"ק **אמרי פנחס** (שער ו' דרכי עבודת הש"ת ז') בזה"ל: **כל מה שעושה האדם בשביל הש"י הוא יקר מאד אפי' תנועה קלה איין מאך בשביל הש"י הוא טוב ג"כ**, וצא ולמד מפסיעותיו של אותו רשע נבוכדנצר שזכה לג' מלכים שמלכו בכיפה ועשה מה שעשה וכו', רק לישראל אין משלמים בעוה"ז, כי שכר מצוה בהאי עולמא ליכא, ואמר בשם הרב שאין הפי' שאין רוצים ליתן שכר מצוה בעוה"ז רק שאי אפשר להכניס שכר מצוה בעוה"ז, כי שכר מצוה גדול מכל העולם, ולכן קשה **לומר על אדם מישראל אפילו רשע גמור שאין לו חלק לעוה"ב**, שלא אפשר שלא יעשה כמה מצוות בהליכה שהלך לישוט דיים לאכילה וכיוצא, רק קודם שגא אל המה יכול להיות מוכרח כמה שנים ואולי יבוא עוד בגלגולים, אבל אח"כ בודאי יהיה לו עוה"ב.

²⁵ כמבואר בספה"ק שם **משמואל** (פ"ר בחקותי, תרע"א) בזה"ל: ברש"י שיעקב אע"ה נטל אותו וא"ו משמו של אליהו לעירובן שיבוא ויבשר גאולת בניו. נראה הפירוש דהנה **ישראל בעצם הם טובים והחטא הוא במקרה** כמ"ש ואם תלכו עמי קחי שפירושו שתלכו עמי לפי המקרה ולא לפי עצם מעלת נפשם. **כי עצם נפש ישראל אי אפשר להתקלקל, אפי' עושה חטאים היתיר גדולים אע"פ שחטא ישראל הוא.**

הא למה זה דומה, לאבן טובה יקרה ומאירה שנפלה לתוך האשפה ונתסננה מאד, אע"פ בכל מקום שהיא אבן יקרה היא, וכאשר ישטפה וימרוקה וירחצה תשוב להיות מאירה כבתחילה. **כן היא נפש ישראל, שלאחר המירוק בעוה"ז או בגיהנם או ע"י גלגול סוף כל סוף תשוב להאיר כנכוכ מהזיר ומאיר, ועתיד לאשתאבא בגופא דמלכא.**

הגה מי נהר הפוסק אחת לשבע שנים נקראים מים מצדקין, ומובן שאמת היא דבר שאין לו הפסק וחליפין. **ומאחר שנשמת ישראל אין לה בעצם שינוי ותמורה, ע"כ היא אמת, והחטא שהוא במקרה הוא איננו באמת.**

והנה אליהו הוא איש האמת בכמדרש שוח"ט (פ' מ"ג) שלח אורח ואמיתך המה יחזקו, אמיתו אורח אליהו, ואתו וא"ו היא אות אמת כבזוק"ק (ו"ד ב') בפסוק ונתתם לי אות אמת. והנה שנטל עירובן היינו שאליהו יסתכל במדת האמת שלו בעיקר המהות של ישראל ויוצא במדת האמת מעלת ישראל ושמו אפי' יהיו ח'ו לפי השקפה ראשונה בלתי ראוים להגאל, יעביר זה מנגד עינוי שזה הוא בלתי אמת ורק במקרה, **ובמדת אמת הם ראוים להגאל**, ויעורר עליהם המדה ההיא היא מדת האמת, ובאשר אליהו הוא גואל העתיד כל עוד שלא נגאלו ע"י שיעורר עליהם מדת האמת נחשב שלא הגיע אליהו למדת האמת.

והנה יעקב הוא אמיתי כמו שנאמר (מ"ה ז') תתן אמת ליעקב, והעושה כמעשים והבוחר בדרכים מתקיים עליו כמדרש (כ"ד כ"ג ע"ג) וע"כ כשאליהו יעורר עליהם מדת אמת שוב כמים פנים אל פנים התעורר גם בלב ישראל מדת האמת, ושילכו איש את אלילי ספסו ואת אלילי זהב, ואז תהי' להם נגיעה בצד מה במדתו של יעקב אבינו ע"ה. והנה שהשיב לב אבות על בניו ולב בניו על אבותם, ואז מדתו של יעקב תתקיים עליהם, וזהו הפי' שיבוא ויבשר גאולת בניו, היינו שיעורר חיבור ודבקות בינו לבין בניו, ובהו יהי נתבשר בגאולת בניו, אמן כ"י"ר ב"ב.

ואל יראתי מהם וכך נהגתי כל ימי מגוריי בכפר. ותיכף הגיע מלאך מלא אורה ואמר קרית זה בראני במצוותיו, ופסק לו השי"ת שייבולוהו לגן עדן, יען עשה של שכבוהו לשם שמים, ומה חזינו הדעיקר הוא לעשות הכל לשם שמים, ואז דייקא זכה הנשמה למנוקשה.

²¹ גלגול הוא בספה"ק שם **משמואל** (פ"ר יתה, תרע"ה) בזה"ל: וע"כ יתרו שהי' ראה קין, החטאי הקודמות היו מושכים אותו לכל הרע ולשלש עבירות אלה, ויודע שחטאים מן הגלגול הקודם מושכים לאותם חטאים **משם, והיינו עבירה גוררת עבירה**, אך יתרו התגבר על טבעו ועשה להיפוך, לעומת חטא ע"ז וגרם שנמשך אחריו ביותר עד שלא הניח ע"ז שלא עבדה, התגבר על טבעו ופירש מע"ז וביסר עלי', ולעומת חטא ג"ע ושפ"ד איתא ברח"ח שהיינו הא דנתן את צפורה בתו למשה, שהיא התאומה יתירה של הבל ונתנה למשה שהוא לגלגול הבל, וכן הוא במדרש שמונה דברים שכתובים בעשו לגנאי וביתרו לשבח, בעשו כתיב נשים בציון ענו וביתרו כתיב ויתן את צפורה בתו למשה, ולעומת שהרג את הבל החי' את משה שהוא גלגול הבל וכמ"ש קראן לו ויאכל לחם, ובודאי אילו איש אחר עשה כן שלא הי' נמשך אחר ע"ז ג"ע ושפ"ד לא היתה כ"כ רבונה, אבל יתרו שהחטא הקדום הי' מושך ותוקף אותו בכח, ואע"פ"כ התגבר על הטבע וברח מכל אלה ועשה. **להיפוך, זוהי רבותא גדולה**, ולפי דברינו ה"ל לעומת שהוא ברח ודחה את הטבע, וזה שבאותו ענין נקרע סגור לבו ונדחה הטבע והמסוה ומכסה לבו, וראה ושמע באמת מה שלא שמע מקודם לכן.

²² כאמור בספה"ק שם **משמואל** (פ"ר פסטיים ושקלים, תרע"ז) בזה"ל: **והנה עבירה גוררת עבירה, ואפי' עבירות שמגלגיל הקודם מושכים לבו של אדם בגלגול זה לעבירות האלו עצמן או בדומה להן.**

²³ מחלוקת זו מובאת בספה"ק שם **משמואל** (פ"ר שו"ת, תרע"ב) וז"ל: ונראה דהנה איתא בספר המגיד להב"י שיש נשמות שנשטאב בהם הרע כ"כ שאין בכח גיהנם למרק, ואם שיתלכנו ע"י הגיהנם לא ישר בהם ח"ו מאומה, ולמה אין תקון רע ע"י גלגול, אך כאשר עבירה גוררת עבירה ואם יתגלגלו כמו שהם בעוד הזוהמא רבה בהם בתקפה אי אפשר לקוות מהם שום תועלת כי העבירות הקודמות ימשכו בתוקף לעבירות עוד יותר גדולות, אך העצה שהם יורדו לגיהנם להחליש הזוהמא ולא שיתמרקו עם הרבה רק מעט בכדי שלא ימשכו לעבירות אח"כ כאשר יתגלגלו, ואז יש לקוות שיתבינו מעשים ויתוקנו ע"י הגלגול.

ולי יש להוסיף בזה דברים צדורף הגלגול הוא גם לאותן שלא נשטאב בהן רע כ"כ עד שלא הגיהנם תכלה אותם לגמרי, אלא מחמת שגיהנם אין בכחו רק כללות הזוהמא כאמרו ז"ל שבת ק"כ"ב ע"ג כלי יתנו לכובס להסיר מהם כל טיפוח וכל לכלוך, אבל לא להוסיף בהם שלימות, וע"כ איש אשר עוונותיו לא נתנוו להשלים נפשו בתורה ובמצוות מה יועיל לו הגיהנם להשלים את נפשו, שהה אי אפשר כי אם בתורה ומצוות, וע"כ אחר הגיהנם שנחלש כח הזוהמא שלא ימשך עוד ברשת העבירות הקודמות כ"ל, מוכרח לבוא בגלגול כדי להשלים את נפשו.

וגדולה מזה כתב האריז"ל שכל נשמה צריכה להתגלגל כהן לו ישראל כדי להשלימה בכל דבר, ומ"מ בלתי גיהנם להחוטאים א"א להתגלגל כדי שלא יוסיפו לחטוא כ"ל, ואין גיהנם עושה סוף התיקון רק במי שכבר

הכלל, שלא יגיע לשלימות, ואף מי שהוא בבחינת 'שיריים' ו'נותר' שאין אדם משיגה עליו - 'והיה כל הנשאר בציון הנותר בירושלים' - מכל מקום אף הוא 'קדוש ייאמר לו'²⁶, אלא שכל אחד עובר מספר גלגולים שונה עד שמגיע לכך²⁷.

יחד עם זאת, חשוב לציין כי לא כדאי להסתמך על כך שהרי מי יודע אם יהיו לו חיים כל כך טובים בגלגול הבא²⁸ - "ואל יבטיחך יצרך שהשאלו בית מנוס לך"²⁹, ולמה לו לעבור את כל הקשים שבאמצע, ולהיעשות 'כישוטה' ה'לן בבית

²⁶ כמובא בספר"ק שם **משמואל** (פר' קדושים, תר"ד) בזה"ל: ובאמת שאשר ישים האדם אל לבו כדברים האלה גורם התעוררות וחיווק, **שהרי סוף כל סוף כל פרט ומרט תתקיים בו ההבטחה שיהי' קדוש ממש' בפד"א שקדושים תהיו הוא הבטחה שעתידים להיות כל ישראל קדושים וכן משמע בזה"ל קדושים תהיו רדאי**, אלא שזה מתוקן וכינס תיכף למדה זו, ויש שצריך כיבוס וכיבוס כבש"ס שבת (קרב"ע"ב) כלי יתנו לכבוס, אבל **סוף כל סוף אחר המירוק והגלגולין ישוב כל אישי ישראל להיות קדוש**. ואולי זה כוונת הכתוב והי' כל הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, היינו אפי' מי שהוא בבחי' שיריים ונותר שאין אדם משיגה עליהם נמי קדוש יאמר לו, ולהם לא כתיב אלא לו משמע לכל פרט ופרט איש לא נעדר, ואי' מוטב שלא ירבה בהליכה שלא יצטרך להרבות בחזירה.

²⁷ כמבואר בספר"ק **אוהב ישראל** (ליקוטים חדשים, פר' עקב) וז"ל: והנה לפעמים עולה על לב האדם מה שהיצה"ר מטי' ואומר לו הלא עברו רוב נשותיך אשר פגמת בהם והרביית לפשע שוב אין לך שום תקנה לשוב על עוונותיך כי הזמן יכלה ותשובתך לא יכלה ואין בכחך לעשות תשובה כראוי על כל חטא ועוון. ע"כ שמע לעצתי שמח לבך ועשה מה שבכחך, הרוג בקר ושחוט הצאן כי בלא"ה אבדת חלקך בעוה"ב מאחר שקלקלת עד הנה והוא מעוות שלא תוכל לתקן, כך הוא פתוי היצה"ר הרוצה לאבד את האדם משני עולמות.

אבל החכם עיניו בראשו כי אי אפשר לבני אברהם יצחק ויעקב שיאבדו ולא יהיה להם יו"י שום תקנה הלא יש להם חלק אלהי ממעל. ע"כ הוא מחזק את לבו ומאמין בדברי חז"ל שאמרו דאף אם עובר ח"ו על מצות השם מ"מ אל יתייאש מן הרחמים, כי אף אם יגולגל אלף פעמים מוכרח הוא לשוב ולתקן ולקיים את כל מצות ה' כי לא ידח ממנו נדח. וכל מה שיש לו שורש בקדושה אף אם הוא בעמקי שאול הקב"ה מסבב ומגלגל עד אשר יעלה התהומות כל הנוצרות קדושות הצריכות לשוב למקומם ולשורשן של הקדושה.

ואי' כשאדם באמון באמונה שלימה שבוודאי הסוף יהיה שמוכרח לשוב ולתקן את מעשיו, ע"כ הוא משיג על לבו מה לי לסבול צער גלגולים ולטעום טעם מרירות המות כמה פעמים, הלא הסוף יהיה בעל כרחי שאחזרו לשוב להש"ת מוטב שאשוב מיד בעודי בחיים חיותי ומה שיעשה הזמן ועשה השכל, ועיקר תלוי באמונה כשאדם באמון בדברי הכמים שבוודאי יהיה כן אזי באה לו שמחה מה שמאמין שיהיה דבוק בקדושה ע"כ בסוף, ומתוך האמונה זו לבו מתחרט ומתלהב לצפות מתי יגיע יום לתקן את מעשיו ולשומר מצות ה'. וכשהוא שומר ומצפה ע"כ אז נעשה משמירה זו כלי ובית קיבול, והבא לטהר סביביו לן מן השמים ומציא מחשבתו מכל אל המועל שיבוא לידי עשייה ומשפיע לו בבחי' דכרי וזהו ג"כ בבחי' זכר ושמור דהבורא ב"ה מתנהג עם ברייתו כמדתן במדה שאדם מודד ומודדו לו. ואז ע"י שאדם עושה לעצמו שמירה וכלי ע"י שמחה ואמונה שיש לו במה שיהיה עובד את ה', אי"כ גם הוא יתקן מעורר רחמי ותסדיו וכל הטובות שהבטיח לעשות לזרע אברהם יצחק ויעקב וגם הבטחות ע"י הניבאים הקדושים אף שהבטיחם שיהיה בסוף

בעקבות משיחא אבל מחמת גדול האהבה אז גם הש"ת מעורר הבטחה זו ועושה מזה בחי' שמור ומתחיל לצפות בכיכול מתי' יגיע התור שאקיים הבטחה שהבטחתי לאבותיהם שאשפיע לזרע אברהם כל טוב. וע"כ בחי' שמירה עולם הקב"ה מיד לקיים הבטחות ה'ל' ומשפיע מיד לזרע אברהם להזכיר להם בבית אבות בבחי' דזכר והבן.

וראה עוד ע"ז בספר"ק **תולדות אהרן** (פר' באשית) וז"ל: וזהו ויאמר אליהם תדשא הארץ כו', עץ פרי, שיהא טעם העץ כטעם הפרי, כי בשעת בריאת עולם היתה עיקר בשביל זה שיהא טעם העץ כטעם הפרי כמבואר לעיל שיקדש האדם את המידות ואז יהא שורה עליו חמשה ה'ל' גימטריא ע"י, ק"ס.

ובאמת צריך כל אדם וכל הניצוצות לבוא לבחינה זו, שאע"פ שלפעמים אין אדם מתקן מידותיו עכשיו, אבל עתיד הוא לבוא בגלגול כמה פעמים עד שיבוא לזה הבחינה לפי שזה הוא עיקר הבריאה של העולמות, אלא מחמת שיש בחירה לאדם ואין הכל יכולין לתקן בפעם א' - אבל סוף דבר **יבוא לתקן זה**, ולכן נאמר על ציווי הבורא שאמר עץ פרי יהי כן, כי בוודאי סוף כל סוף יהא כן עץ פרי כמבואר, אבל לפי שיש בחירה לאדם ואין הכל מתקנים זה בפעם אחד לכן נאמר ותוצא הארץ עץ עושה פרי, שלעת עתה הי' כן - ולעתיד יתקן הדבר שיהא עץ פרי. השם יזיינו לתקן לבבנו לעבודתו ויזאתו ברוב חסדו במהרה אמנן כן יהי רצון.

²⁸ כדאיאת בספר"ק **נועם אלימלך** (פר' מקץ) וז"ל: וזהו ויראו האנשים רוצה לומר אנשים כשרים מתייראים תמיד בחושבים כי הובאו בית יוסף פירוש שמא הגיע היום וזמן לבא אל עולם העליון הנקרא יוסף. ויאמרו על דבר הכסף השב באמתחותינו פירוש על דבר כל התאויות הגשמיות אשר נכסוף ונכספנו בעולם הזה להשיב הכל אל החומר למלאות הכרם במאכלים יתיים. אהנונו מובאים להתגולל פירוש נהיה מוכרחים לבא בגלגול ח"ו. ולהתנפל עלינו רוצה לומר משום שאשפיע שר בני אדם שאינם מתייראים מהגלגול שיגלגלו באומרים שגם העולם הזה טוב לפניהם. לזה אמר ולהתנפל עלינו רוצה לומר אבל מי יודע אם יהיה הגלגול טובה. אולי יהיה הגלגול בנפילה דהיינו שהיה שפול ובזוי בגלגול בעליות ורוחק ובשפלות גדול ונהיה מוכרחים להתגלגל לגלול בתר לגלול עד שידכך הגוף והחומר גם כן לעבודת הבורא וזהו ולקחת אותו לעבדים ואת תמורתו רוצה לומר שיקח גם מהגוף והחומר להיות עבד נאמן להבורא ברוך הוא שזה הוא ההכרח וסופו של אדם.

²⁹ כמבוא בספר"ק **שפת אמת** (ליקוטים, פר' אמור) וז"ל: וכענין זה שמעתי ממז"ל **צ'לה"ה** כי כפיית הר כגיגית שהקשטו תוס' הלא אמרו נעשה ונשמע ותיצ"ל ש'על ידי שאמרו נעשה ונשמע זכו שהש"י יכפה עליהם הר כגיגית וזה **עצמו קיבלו עליהם ברצונם שהש"י ייסרם ביסורי מות להטותם לטוב כ"ל**, זה באמת קבלת עול מלכות שמים בכל יו פרשת והי' אם שמעו כו' השמרו כו' שמקבלים כל עונשי התוכחות כדי להטות לטוב ככ"ל, אם יתכן לפרש בעל כרחם כמו שכתבתי במקום אחר פירוש **ואל יבטיחך יצרך שהשאלו בית מנוס לך עינין שם מצד הגלגול** וכן יתכן לפרש שאין עין שם.

הקברות' על ידי שמתגלגל כמה פעמים³⁰, וכפי שמביא בעל 'תולדות יעקב יוסף' בשמם של 'המוכיח דק"ק פלאנאי'³¹ זי"ע³² אורב' הרב המוכיח מוה"ר יגלנר' זי"ע³³.

על מאי אתית להאי עלמא

וכתב בספ"ק 'תולדות יעקב יוסף'³⁴, כי בכל גלגול האדם נברא עם תכונות טבעיות מסוימות³⁵ – לאו בזכות הלי

למשול בך, והוא רק הדעה, או הוא ציווי, שתראה שהוא ימשול בך, ולא אתה עליו, כמו כשל המובא במדרש (דברי ר. א., שאמר הזנוב אל הראש אני אלך בראש יעו"ש. ושניהם אמת, מאחר שסופו למשול בך, להכניע החומר תחת הצורה, אם כן ראוי שתראה שימשול בך מעתה וק"ל.

³³ כמובא בספ"ק 'תולדות יעקב יוסף' (פ"ר ראה, אות א) בזה"ל: וכן שמעתי מהרב המוכיח מוה"ר יגלנר קדושים תהיו כי קדוש אני' (ויקרא יט. יב), והקושיא מה זה נתינת טעם כי, אדרבה מי יוכל לדמות צורה ליוצרה שיהיה קדוש כמו הש"י [עיי' בפרשת קדושים, פרשת טאה]. וביאר **כי מאחר שנשמ ישראל נאלצים מעצמותו ית, וכמ"ש יופח באפי, וכל הנופח מעצמותו הוא נופח, אי"כ את שאמר קדושים תהיו מצד המרחב לבסוף תהיו קדושים אחר כמה גלגולין וסגופין כדי שלא ידח ממנו נדח כי קדוש אני, אי"כ עצת היוצא שמד תהיו קדושים מאחר שאין ברירה**, וכמו ששמעתי פ' כל ישראל יש להם חלק לכה"ב (פסחד"ן ז) בהכרח דפח"ח.

³⁴ ואג"ל דברי קדשו (פ"ר קדושים, אות ה). ואמר שהוא אל הוא היוצר וכו', ור"ל גם בלא ג' סיבות הנ"ל ג"כ לא תיקשי על יסורי הצדיקים ושלות הרשעים, כי אל דעות ה' ולו נתנו לילית (שמואל א. ב. ג), והוא בביא קושיא א' שנתחבטו בו ראשונים ואחרונים והוא הרמב"ם ובעל עקידה והאלשיך, לפי דברי הש"ס בני חיי ומוזני לאו בזכות תליא מלתא אלא במזלא (מ"ק נ"ג. ו), והוא נכד ה"ה עקב תשמעון (דברים י. יג.) וגו' ואם בחוקותי תלכו וכו' (ויקרא כ. ג), ועוד שיהיה מאן דאתיליד במאדים וכו' (שבת פ"ב) אם כן בטלה הבחירה ושכר ועונש לא, וכיוצא בזה בענין הזווג קושיות עצומות, עיין שם במקומם שנתובל כל אחד, והרב האלשיך במשלי ביאר קושיא זו בסוף סי' כ"א בביאור צדיק טוב וכו'.

העולה משם וזה לשונו, כי הש"י בראו במזל הראוי לו לתקן מה שחטא בגלגול הקודם, אם חטא מרוב כל יושנין וישורין וינעט יבוא בגלגול ב' במזל עוני שיהיה חסר כל, ונחפז הוא אם יהיה בראשונה תישר ולא השיגה ידו לחנון רבים, בפעם ב' יבוא במזל עושר. אי"כ אם שהלך תלוי במזל, מכל מקום עיקר לפי מעשה האדם שם אותו יתברך במזל ההוא, כי אל דעות ה', ובה צדקו כל המאמרים וכו' יעו"ש.

וז"ש שאל תתמה אל החפץ (קפלה ת. ז), אם ראית צדיקים שגמיע להם כמעשה הרשעים, כי הוא אל המעניש לאדם על מעשיו בגלגול ראשון כמ"ש אל זוועם בכל יום (תהלים י. יב), שהוא מדת הדין לעונש וכפי מעשיו כן עונשו. וכי תימא הא בש"ס אמרו בני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא במזל עוני או במזל עושר, והכל לפי המעשה.

וזה שאמר הוא המבין הוא הדין, ר"ל שיש בחינות שונות לפעמים הוא עונש על העבר בגלגול ראשון, ונקרא הקדוש ברוך הוא דיין לפרע ממנו בגלגול ב' בעוני ע"ד הנ"ל. ולפעמים עושה הקדוש ברוך הוא זה בלתי עונש שבחתיב מקדים, רק לטובתו בעתיד, שהוא המבין ויודע שאם יהיה לו עושר שיהיה לרעתו, מכיאו במזל עוני שיהיה נכנע להש"י. ולפעמים הוא מבין שאם יעני יעבירו על דעת קונו, מכיאו במזל עושר. כי יש ביה אדם שיש להם בחינות שונות זה עובד הש"י יותר עובד הש"י יותר מתוך הרחבת עושרו, וכמ"ש שלמה ריש ועושר אל תתן לי (משלי ל. ח), לפי בחינתו, ואל דעות ה' הוא המבין ויודע אשר לו לאדם היותר נכון לפי בחירתו, ורצון יראוי יעשה וק"ל.

³⁵ ראה מ"ש בספ"ק אמרי נחמס (שער ה) שבת ומועדים, רסד: בפסח דנין מצד הנשמות, פ"י שדנין את הנשמה באיזה מדה היה לה קל לשבר הרע

³⁰ כמ"ש בספ"ק 'תולדות יעקב יוסף' (פ"ר ראה, אות א) זול"ק: וכמ"ש האלשיך ב"ר ראה (דברים יב. כא), כי ירחק ממך המקום כי לא תוכל שאתו, כי יותר שהוא עשיר מתרחק מן המקום יעו"ש. והכל הוא מיראת הכסף שלא יאבד ממנו העושר בעסק השתדלות תורת ה' ומצוותיה, ודואג על עניני עה"ז ולא על חיי עה"ב, והקדוש ברוך הוא אב הרחמן שלא ידח ממנו נדח, וצריך להתגלגל כמה פעמים ולחזור ולבוא בזה העולם כמה פעמים, וכמו ששמעתי בשם המגיד ר"י מאוסטרע, איזה שוטה הלך בבית הקברות (הורגה ג. ע"ב), שיש כמה קברים מן הרשע הנק' שוטה וכו', כי כמה פעמים מת וכו'.

וז"ש כפל הלך לך, שמרמו על מיתו כמה פעמים כמ"ש חז"ל בכו בכה להולך וגו' (ביב ס"ט), ולכן ב"א יב"א ברנה, שיצטרך לבוא בזה העולם כמה פעמים עד שתקן בתורת ה' ובעבודתו ברנה כשהוא נושא אלמוניות שהוא קש וטובן בלא הורע, ור"ל בענינו, ותחת שלא רצה לעבוד הרשע את ה' בשמחה ובטוב לבב מרוב כ"ל, ר"ל הסבה היה מתמת רב כל, שהיה ירא לנפשו בזה שלא יאבד עשרו וזה היה המניעה שלו מהתנדב בתורת ה' ומצוותיה, לכן ועבדת אח"כ בסוף הגלגול ברעב ובחסר כל.

וזה כוונת המשנה באבות, כל המבטל את התורה מעשה (אבות פ"ד פ"ט), הד"ל בעושרו, אלא ש"מ דר"ל מהמת עושרו מיתירא ומרחק א"ע מהתורה כ"ל, לכן סופו בגלגול שני לבטלה מעוני, אח"כ כשמקיים מעוני סופו לקיימה מעוני וק"ל.

בזה יובן פ' המשנה פ"י דשבת (ע"ב ע"ב), המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת וכו'. הדעה על מה הניז' כי פסוק הלך יך ובכח שי לו ב' והוציאו ושיניהם אמת, כי הולך נק' המתרחק מעבודת ה', וגם הלך נק' מיתה, כמ"ש חז"ל ונערותיה הולכו' שהלכו למיתה, ולמד מעש שאמר אנכי הולך למות וגו' (ויקרא יב. ע"ב), וגם הורע יש לו ב' פירושים, א' על עושר ושפע, וב' על בנימ, ושיניהם אמת כי בשם זרע יכונה, ושיניהם אמת שפע יסוד צדיק עליון כנודע, וגם באי יבוא יש לו ב' פירושים, א' על בואו להתקרב לעבודת הש"י, וב' בואו לעולם הזה, ושיניהם אמת. וז"ש הלך יך, ר"ל מצד שהלך והתרחק א"ע מעבודת ה' לכן ילך כמה פעמים למית', לכן ובכ"ה וי"ו נוספת על כ"י לכמה פעמים על העדו עמה", ואח"כ כשיבוא בזה העולם אחר הגלגול יהיה מכונה לשם ביאה להתקרב לעבוד עבודת ה' ברנה וק"ל.

³¹ ראה לעיל הערה 9.

³² ראה בספ"ק 'תולדות יעקב יוסף' (פ"ר נשא אות טו) שכתב זול"ק: ואמר והוא ימשול בך, דשמעתי הממוכח דק"ק פלאנאי בפרשת קדושים תהיו וקדוש אני (ויקרא יט. יב), ולכאורה קשה וכו' עיין פרשת קדושים, פרשת ראה, ואמר שנמש ישראל מצד שהם נצט' מטעו יתברך, מוכרח שיהיה בן עולם ובא, אחר כל התיקונים והגלגולים והעונשים, כי לא ידח ממנו נדח, כי הוא חלק אלה ממעל, שהוא קדוש, ועל כרחך סופך מוכרח להיות קדוש גם כן, ואם כן למה יאחזר דיתור טוב להקדים שלא יקבל עונשים הקשים דפח"ח. וז"י והוא ימשול בך, ש"ע"כ סופו למשול בך, אם כן ראוי שלא תאחר, ותראה להתאמץ שימשול בך מיד להכניע החומר תחת הצורה, וטוב לך בזה ובבא וק"ל.

וכן יך לפי שברך לך, שראשי הדור הכשרים הם הצורה, והמוני עם הם החומר, ומחמת שלא רצו לדבק בעץ החיים שכולו טוב, וברחו בעץ הדעת טוב ורע, ולכן ואל האשה שהם המוני עם, אמר הרבה ארבה וכו', ואיני רוצה לכהתיב ב' ממילא יובן, עד שלבסוף אלא ויתר השתוקק, לבחור בטוב כמקדם. והוא ימשול בך, ויש לו ב' פירושים, או שסופו

לפי ספרי החסידות - המבוססים על דברי הזוהר הקדוש הנוודעים³⁶ - על האדם לדעת את חובתו הייחודית בעולמו³⁷, וכאמור במשנה ש"חייב אדם לראות את עצמו בכל דור" - שצריך לדעת את תכלית גלגולו בכל פעם³⁸, כי לפעמים האדם עוסק בדבר שלא בשביל זה הוא התגלגל, עוסק בטפל

אלא במלא"ח המסייעות בעדו להשיג את ייעודו הייחודי, כך שהגלגול החוזר על עצמו למכביר יוצר לאדם זהויות רבות - "כיון שנוצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום"³⁹ - מחד, מה שבצמם מאפשר לו - מאידך - לדעת את שליחותו כאן בעולם³⁷.

ומשימים פניהם אל הכסף והזהב ורודפים אחר הממון יום ולילה לא ישתו לקבץ הון, לכן מוכרחים הן לשוב לעולם הזה בגלגול עוד אולי יתקן מה שעיוות.

³⁸ כמובא בספ"ק תפארת שלמה (פר וישב) בזה"ל: עפי' דברי הזוהר חדש (שיר השירים טו, א) וז"ל חכמתא דאיצטרך ליה לבר נש למנדע לאסתכלא בריזא דמארי' וחד למנדע ליה לגופא ולאשתמודע מאן איהו ואיך איתברי ומאן אתי ולאן יחך וחד למנדע בריזא דנשמתין מאי איהו נפש דבי' ומאן אתי ועל מאי אתי בהאי גופא טפה סרוחה דהיום כאן ומחר בקבר וחד לאסתכלא בהאי עלמא דאיהו בי' ועל מאי תתקן וכי.

נמצא זה עיקר עבודת האדם בעוה"ז לדעת כי עיקר ביאתו לזה העולם לתקן אשר עוות בגלגול הראשון. ואם היה האדם יודע מה זה ועל מה זה בא לתקן היה עיניו הרואות איך הוא עומד תמיד בנסיון כי הדבר הזה בעצמו אשר פגם בגלגול הקודם הוא מושך אותו תמיד לחזור לסורו ח"ו. וזה שאנו מתנצלים בתפלתנו על מחילת העוונות כי אין עול בכפינו יען כי אתה יודע רוי עולם ותעלמות סתרי כל חי. הם הגלגולים הנסתרים ונעלמים. והן המה היו בעוכרינו למשוך אותנו לכל דבר רע ח"ו כפי אשר פגם בגלגול הראשון לכן י"ה שתמחול לנו וכי.

³⁹ כמבואר בספ"ק נועם אילמך (פר נשא) בזה"ל: שאו את ראש בני ישראל לגלגלותם ולמשפחותם כי כי הצדיק הוא מעלה את העולם כולו והוא נושא אותם על ידי דבקותו וקדושתו ועל ידי זה הוא מקרב אותם לעבודת הבורא יתברך שמו וזה נקרא נשיאות ראש, לכן **צוה השם שהנשיאות ראש יתברך יתנהג לפי הגלגולים כי הצדיק היודע גלגולי הנשמות יכול לידע איהו איש יש לו נשמה קדושה או מאיזה עולם נשמתו נלקחה ומשה ואהרן היו במדריגה זו וידעו לגלול הנשמות לכך צוה אותם השם יתברך ברוך הוא שאו את ראש בני ישראל לגלגלותם פירוש לפי גלגול הנשמות כן תעלו אותם למעלה.**

⁴⁰ כמובא בספ"ק תפארת שלמה (רמזיז פסח) וז"ל: **בכל דור דור חייב אדם לראות את עצמו** כו' (פסח טו, ב), הפי' הוא ע"ד המובא ב"ח שיר השירים כי צריך האדם להסתכל על עצמו למה הוא בא לעוה"ז ומאין הוא בא ומה הוא ברוך הוא שאו את ראש בני ישראל לגלגולו הצריך לו בעולמו. ולמנדע ברזון עלאין וכי ע"ש באורך ואיך יתגלגל בעולם. וזו הפי' בכל דור דור שיש נשמות שמתגלגלים בכל דור דור לצורך תיקון ע"כ צריך להסתכל למה הוא בא עתה בגלגול הדור הזה ובאיזו בחי' הי' בגלגול הקודם. כפי' שרבר' ר' חיים וויטל זל"ה"ח כמה פעמים הי' מתגלגל ובאיזו בחי' הי' בכל פעם והבין.

מאותו מדה, והיינו כמו שיש באדם שהיה בגלגול העבר רשע באיזה דבר, דהיינו שלא היה לו יצה"ר גדול ולא שבר המידה הרעה הזאת. אז קשה לו בגלגול הזה לשברו, אף שהחברה בידו מ"מ קשה לו, וכן להיפך אם שיבר המדה בגלגול הראשון מקילין לו בגלגול זה שיהיה קל עליו, כך בכל שנה בפסח דנין ע"ז שנתרשל בשנה שעברה ופשו ועכושי הוא קשה וחמור עליו בדרך שסדם רוצה מוליכין אותו והבא לטהר מסייעין אותו וכי והבין.

³⁶ כמש"כ בספ"ק מגן אברהם (פר במדבר) בזה"ל: אוהב את הבריות, וגם אחר כך איתא משמח את הבריות, ולכאורה למה נאמר הלשון בריות ולא אנשים כמו שכתוב (שופטים ט, א) המשמח אלהים ואנשים, אף הוא על דרך מה שאיתא על המשנה (פאה ת, ט) כל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות, היינו שמוכרח אחרי מותו לבוא בגלגול ולהברוא בריה חדשה, וזה פירוש מה שאיתא בגמ' (ברכות ז ע"ב) כיון שנוצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום שנאמר (תהלים ז, ט) כרום זלות לבני אדם, היינו מי שצריך לבוא בגלגול פניו נשתנה לכמה גוונים שבכל גלגול יש לו גוון אחר.

וזה הפירוש כאן אוהב את הבריות שהוא אוהב נאמן לכל הברואים שבועולם ומעורר אותם לעבודתו יתברך, ונותן להם עצות ותיקוני תשובה שייזכו לתיקון הגמור בכדי שלא יצטרכו לבוא שוב בסוד הגלגול, ובהו הוא משמח אותם הן בעולם הזה במה שמקרב אותם לקדושתו יתברך, והן בעולם הבא גורם להם שמחה גדולה, וגם משמח את המקום שעובד אותו יתברך בשמחה כמו שכתוב (שם ט, ב) עבדו את ה' בשמחה' שהיא אותיות 'מחשבה', שעל ידי השמחה בעבודתו יתברך זוכים למחשבות קדושות, ובהו הוא גורם שמחה להש"ת כביכול.

³⁷ כאמור בספ"ק מאור ושמש (פר האינון) וז"ל: והנראה בזה דהנה אם אדם הראשון לא היה פוגם לא היה נטרד מגן עדן והיה מוליד בניו בגן עדן מסיטרא קדושה לבד ולא היה שום תערובת רע וטוב, והיה הקב"ה משרה שכינתו בתחתונים כמו שהיה ניצוצי נשמות לבין הקליפות, והנשמות שבאים לעולם צריכים לתקן מה שחסר להם עד שורש אדם הראשון, ואם לא תיקנו בפעם ראשון מוכרחים הן לבוא עוד בגלגול, וכן מצינו כמה נשמות שנתגלגלו כגון הבל במשה וקין ביתרו.

והנה הצדיק כשבו לעולם יתבונן בעצמו על מה שבא לעולם ומה שצריך לתקן והוא משיב בטחונו בהקב"ה ואינו רודף אחר סדרות הזמן ומשיב כל מנחת נפשו לתקן מה שצריך, וצדיק זה שוב אינו בא בגלגול עוד. אבל בעוונותיו הרבים רובא דרובא שוכחים על מה הן באים לעולם

ומפספס את העיקר⁴¹, שהרי "לא עליך המלאכה לגמור", אלא ייתכן שיש לך להתאמץ ולהשתלם לעיתים ביותר במצווה מסוימת⁴², בגמילות חסדים, בעבודה או בתורה, כי באחרים

כבר השתלמת בגלגולים הקודמים⁴³.

כך מביא בספספ"ק "אור המאיר"⁴⁴ בשם בעל השבט מוסר,

בעולם הזה השפל, ודאי לא לחנם לאכול ולשתות, ולרדוף אחר פרנסת אשתו ובניו, בודאי אפילו תינוק בן יומא שיש לו מוח בקדקדו לא יאמר ככה, וכיון שנפשו יודעת מאוד, שנברא בעולם לאיהו כוונה כאשר נודע לבורא עולם, אם כן מהראוי שיחקור וידרוש אחרי זאת, על מה אתי להאי עלמא שפלא, ויראה לתקן מה שפגם מקודם, או להשלים איהו מצוה שלא תיקן כראוי בגלגול הקודם.

וכבר נתנו בספספ"ק ז"ל סימן בספריהם (שבט מוסר פ"א יג) **אם רוצה לדעת איזה דבר נברא לתקן בעולם הזה, הסימן הוא למה שנפשו תאב ביותר ומתאוה תאוה, מסתמא בשביל זה עיקר ביאתו בעולם הזה לתקן ענינו, וכן מצוינו (ספר הגלגולים פ"ח) בעניני המצוות ללימוד תורות האדם, הענין גם כן, אל מה שנפשו חפצה ללמוד ולעשות, שם מקום חיותו ולכיוון זה נברא. לתקן ולהשלים נפשו מה שלא תיקן כראוי מקודם, והנה אנו מצינו נתאים הראשונים התמארו נפשם בזה, כמו דאי"תא בדברייהם (שבט ק"ח ב), אמר רב נתמן תיתי לי דקיימתי שלש סעודות בשבת, ואמר רב יהודה תיתי לי דקיימתי עיון תפלה, אמר רב הונא בריה דרב יהושע תיתי לי דלא מסגינא ד' אמות בגלוי הראש, אמר רב ששת תיתי לי דקיימית מצות תפילין, ואמר רב נתמן תיתי לי דקיימית מצות ציצית, אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא, אבין במאי הוא זיהי טפי, אמר ליה בצצית. ולכאורה שיחתן של תלמידי חכמים צריך לימוד, ואין דרכן של תלמידי חכמים להתפאר במעשה ידיהם וששית מצותם, כי החכם עיניו בראשו ללכת בהצנע עם ה' אלהיו, וכל מה שיכול לכסות ועובדותיו הטובים מעיני הבריות, נתון שמחה בלב, ואלו התנאים גילו עובדותיהם במה הוא זיהיין טפי ולכאורה הוא מן הנמנע, ועוד מן החיים וכי לא היה בידם כן שאר מצות ועובדות טובות וצדקות העומדת להם, ולא התמארו נפשם כי אם מן הבא בידם, הנזכר בגמרא.**

אמנם דבר גדול רמזו בזה, וכל ישראל ישמעו ויראו לעשות כמעשהם, לדרוש ולחקור בשבעה חקירות ושבעה בדיקות, על מאי אתי להאי עלמא, לדעת במה יאחז צדיק דרכו ללכת בזה כל ימי חייו, ואלו התנאים שהתמארו במעשהם לא על הכלל כולו יצאו ללמוד, כי אם על הפרט, וחי רוב צדקתם וחוזק הכרתם עמדה להם, לדעת סוד לגלגול כדברי זוהר חדש ה"ל, וחד למנדע ולאסתכלא ברוזין דנשמתין, מאי היא האי נפש דביה, ומאן אתיא ועל מאי אתיא בהאי גופא טפה סרוחה, ולבתר ברוזין עילאין, וכיון שנתנו דעתם לדרוש ולחקור ועמדו בסוד הגלגול, לדעת עיקר תיקונם הצריך לנשמתם, השתדלו בתדירי באלו המצות דייקא כבדי לתקן, ואידי דאתיא להם מדרשה שדרשו וחקרו ברוזין תיקונם, חביבה להם לאקדומא אלו מעשה המצות הנזכר בדברייהם, הגם שבדאי פעלו ועשו פרטי תיר"ג מצות הכתובים בתורתנו הקדושה, אמנם לא נתנו שמחה בלבם כי אם ממלו המצות.

וככה ראו כלל איש הישראלי לילך בדרכי אבות הראשונים, להתאמץ ובדבר כל ימי חייו, לדעת על מאי אתי בהאי עלמא לדעת ברוזין דנשמתין, מאי היא האי נפש כדבי וגו', הגם שאין אתנו יודע עד מה ואם הראשונים כמלאכים אנו וגו' (שבט ק"ח ב), עכ"ל לא אלמן ישראל מצדקי הדור, ומי שכאב לבו לדעת תיקון ענינו, ילך אצל תלמידי חכמים ויעמידנו על דרך הישר ונכון, ובפרט מי שהריחו בספרים ימצא מרגוע לנפשו, כי הם אמרו ונתנו מסינים לדעת אופן תיקונו והשגלתו נפשו את אלקים, מי שלבו לא נכחו מנו, מי כולל לעז און רואה בלבו וחסאתו נגדו תמיד טשה לו להפטר מתאוה או, ידע נאמנה שזוה עיקר בריאתו בעולם הזה לתקן זה,

⁴¹ כמ"ש בספספ"ק **תפארת שלמה** (פר נביים) וז"ל: דהנה צריך כל האדם להתבונן ולשוש עין על כל דרכיו ועיניו מקטן ועד גדול על מה בא בגלגול הזה לתקן? ואשר פגם בראשונה. **כי יש הרבה בני אדם העושים צדקות ומעש"ט וע"ז? אינם מגיעים לתיקון פגם הגלגול הקודם להשלים יצירתו מראש ועד עקב.** כי לפעמים בא האדם לעו"ה? לתקן מדת הצדקה והוא עוסק בתורה ובמצוה אחת א"כ לא יצא י"ח. וכן אם בא לתקן ענין תלמוד תורה או לימוד קבלה והוא פונה לבו מבי"כ יצטרך להתגלגל שוב בעו"ה? וכן בכל המצות מל"ת ועשה. **והבחינה ע"ז הוא כי ישם האדם עניו על איזה מצוה שהיא? מסיתו יותר לעבור עליה הוא הדבר אשר בא הלוים לתקן.**

⁴² כדאי"תא בספספ"ק **אור לשמים** (פר פינחס) בה"ל. **והנה כל אדם הרוצה לעבוד השי"ת צריך לעשות לעצמו יסוד מוסד לעבודתו למען יתחזק עבודתו, כמו יסוד הבנין המחזקת הבנין ובלי יסוד הוא מתרופף ח"ו, ויש עובדי השם אשר יסודתם שמוחזקת עבודתם הוא אהבת ישראל, ויש מהם הוא בעסק התורה הקדושה, ויש אשר הם דבוקים במדת ענוה ואין, כי הגם שכל עובדי השם צריכים להתחזק בכל התורה אעפ"כ שי בני אדם שצריכים התאמצות יותר במצוה זו מבוולתה לפי נשמתם ומה שצריכין לתקן באותו גלגול, כדאי"תא בגלגול (שבט ק"ח ע"ב) אבך במאי הוא זיהי טפי, כי זה נקרא אצלו בחינת יסוד.**

⁴³ כדאי"תא בספספ"ק **דברי יחזקאל** (אבות, ליקוטים, כ"ח"ג) וז"ל: הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור וכי אם למדת תורה הרבה וכי (טו, טז). עיין פ"י ברע"ב ולכאורה היו סתירה מני וביה דמוקדם אמר שלא שברך הקב"ה ללמוד כלה שתפסיד שברך אם לא תגמרנה ואח"כ אמר אם למדת הרבה ותננים לו שבר הרבה.

אך יבן בסוד הגלגול שידוע שכ האר"י הקדוש ז"ל שאדם מחויב לידע שורש נפשו ועל מה בא למשל אחד בא לתקן בענין עבודה או גמ"ח כי למד כל הת"ק בגלגול העבר א"כ צריך להשתדל בזה וזה כוונת התנא לא עליו המלאכה לגמור היינו שאינם מחויב עכשיו לגמור כל התורה כי בגלגול העבר כבר למדת וזה שאמר מיני וביה אם למדת תורה הרבה הינו שכבר למדת לגלוי העבר ותננים לך שבר הרבה.

⁴⁴ ואלו דברי קדשו (פר נשא): דאי"תא בוזהר חדש שיר השירים (ע, ד) חכמתא דאצטרץ ליה לבר נש, חד למנדע לאסתכלא ברוזין דנמאריה, וחד למנדע ליה לגופיה ולאשתמדעא מאן איהו ואין אתברי, ומאן אתי ולאן יחך, ותיקונא דגופיה האיך אתקון, והאיך איהו זמין למעל בדינא קמי מלאכא דולקא, וחד למנדע ולאסתכלא ברוזין דנשמתיה, מאי היא האי נפש דביה, ומאן אתיא ועל מה אתיא בהאי גופא טפה סרוחה וכו', ולבתר ברוזין עילאין דעלמא דלעילא, לאשתמדעא למאריה וכו', את חזי כל מאן דאזיל לההא עולמא בלא ידיעה, אפילו אית ביה עובדין טבין סגיאין, מפקין ליה מכל תרעי דדהוא עולמא, פוק חמי מאי כתיב הכא (שה"ש א, ז), אגידה לי, אימא לי רזין דחכמתא עילאה וגו', את חזי מאי כתיב (שם, ח) **אם לא תדע לי חיפה בנשים, אם את אתיא בלא ידיעה, ולא אסתכלת בחכמתא עד לא תיעול הכא, ולא ידעת ברוזין דעלמא עילאה, צאי לך, לית אתה כדאי למעל הכא בלא ידיעה, צאי לך דואי, ע"כ.**

הנה הירואה ריאה דברי הזוהר ה"ל, ויתן התעוררות לנפשו לעבוד את הבורא ברוך הוא ימין ולילה, ואל ידומה לנפשו אפילו שעה ורגע, ויחוקר ויתבונן במעוה שכלו על מה ולמה טרח בורא עולם בבריאתו

כי הדרך בה האדם יכול ללמוד על ייעודו בגלגול הנוכחי, היא על ידי ההבחנה למה נפשו אוהבת ונמשכת, וכמו שנאמר "אקומה נא ואסובבה בעיר עד אשר מצאתי את אשר אהבה נפשי"⁴⁵.

אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף

ומבואר בספה"ק 'שם משמואל'⁴⁶ כי זמן קיבוץ כל

החוליות - שהם הגלגולים - והרכבתם להיות מנורה אחת שלימה היא היא הגאולה הפרט, ועל דרך מאמר חכמינו זכרונם לברכה⁴⁷ שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והנקרא גוף⁴⁸, כי כאשר משלים האדם את עצמו בכל חלקיו ובכל גלגוליו⁴⁹, עד שאין צריך לשוב ולהתגלגל, זה עצמו הוא כבר הגאולה וביאת המשיח⁵⁰.

ויסיף אומץ נגד היצר הרע בפרטי עון זה יותר מזולת תאוותיו, וכמו כן בענין תיקוני עשיות מצותיו, החכם עיניו בראשו והרואה יראה את שאהבה נפשו ולבו חפץ ותאב ביותר, משם ראה מסתמא נברא בשביל זאת, ויאהזו ולא ירפנו, והלך ילך כל ימי חייו לתקן במקום שראוי לו לתקן להשלמת נפשו, בכדי שלא יגרשו אותו בעלות נשמתו למקום עולמה, וכמו דאיתא בזוהר חדש ה"ל, אם לא תדעי לך היפה בנשים, על מאי איתא בהאי עלמא, צאי לך, צא תאמר לו ומגרשין אותו מבית תענוגיו.

⁴⁵ כדאיתא בספה"ק **אור המאיר** (ביאור לשיד השירים) בה"ל, אל זה אומר אקומה נא ואסובבה בעיר וכו' (ב, ג), וז"ל דרשו (דרים לב, א) עיר קטנה (קהלת ט, ד) זה הגוף, ואנשים בה מעט אלו האברים, ויש לרמוז גם כן שהכתוב מורה דרך הנכונה, **אם האדם אינו יודע בעצמו מה שהוא חסור, ובאיה ממשכותיו יאחו ואל ירפנו**, יתחיל לתקן מלא קומתו מראש ועד עקב, וזהו ענה היעוצה אקומה נא ואסובבה בעיר, זה הגוף שנקרא עיר קטנה, אסובבה אותו מראש עד עקב לדעת באיה אבר ממי"ח אבריו הוא מרוחק מעבודת הבורא, ובאיה אבר הוא נפרד ונוטה לסט"א, והספרים (שבת סוסי פ"א, ג) נתנו עצה וסימן בראות אדם שהתאוה גוברת עליו באחת מן המדות המגונות יותר, ידע נאמנה שבשביל זאת נברא בעוה"ל לתקן מה שעוית בגלגול ראשון, **ואחרי זאת שבוחן ומסבך מלא קומתו להשכיל לדעת על מה אהא לאשוי, עלמא שכלו לתקן, ומרגיש בעצמו באיה מהן התאוה תאוה וגוברת, יאחו במעוץ שכלו לתקן זאת ולא ירפנו**, וזה הנרמז בכתוב אקומה נא ואסובבה בעיר זה הגוף כנ"ל, עד שמצאתי את שאהבה נפשי, לדעת מה לתקן.

⁴⁶ אלו דברי קדשו (עקב פתח תרע"ז): ונראה עפ"י מה שהגדנו לעיל שקיבוץ כל המצוות מכל הגלגולים לעשות מכולם כענין מנורה אחת שלימה מקובצת מפרקים וחוליות צריך להיות קודם עוה"ב, כדי שעם הכנס האלף השביעי שהוא עוה"ב שירה עליהם אור ה', **יש לומר שהזמן המועדף לקיבוץ זה הוא ימות המשיח, וכמו שהמשיח יקבץ את נדחי ישראל בכלל, כן נמי בפרט של כל אחד ואחד מישראל יקבץ כל התיקונים והשלימות מכל הגלגולים ומכל שיתא אלפי שני לעשותן קומה אחת שלימה**, וכמו למשל בגשמיית כשהצורך עושה מנורה של חוליות צריך אה"כ ליישר כל חוליה בלי שום עיקום ויחירת בכדי שתהא מותאמת לחברתה, כן הוא הנמשל במצוות ומעש"ט שיהיו צריכים ליישר ולפטט מעט עקמומיות, וכמו בכלל לעשות כל ישראל גוי אחד ביהוה, וכמ"ש (יחזקאל ל"ז י"ט) והיו אחד ביד, כן נמי בכל פרט ופרט, וזמן ביאת המשיח הוא הכנה לעוה"ב והוא אמצעי בין עוה"ל לעוה"ב.

⁴⁸ ראה מה דאיתא בספה"ק **אור לשמים** (פר כי תשא) וז"ל: ונ"ל דאיתא (יומא פו ע"ב) גדולה תשובה שמקרכת את הגאולה, והענין הוא, כי איתא (דהר"י ע"ב ע"ד ר"ש) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כי החדר שהנשמות בו נקרא גוף, וכשאדם חוזר בתשובה מתקן הכל הן מה שעשה בגלגול זה או בגלגול אחר ואין צריך להיות מגולגל עוד פעם אחרת, ויצאו נשמות חדשים מאוצר הנשמות, וזה גדולה תשובה שמקרכת את הגאולה, כי ע"י תשובה יוכלו כל הנשמות שבגוף וכנ"ל.

⁴⁹ ראה מ"ש"ב בספה"ק **ישמח משה** (פר עקב דף קכ ע"ב) בה"ל, או יאמר והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה (דברים ז, ב), על פי אמרם (ע"ז דף ה ע"א) אין בן דוד בא עד שיכלה כל הנשמות שבגוף, וידוע דכל הנשמות כלולים בשיעור קומה של אדם הראשון, ולבסוף יתקונו נשמות שבעקבו, והיינו עקבו מכנה לגלגל חמה (ויקרא פ"ב, ב), והיינו בעקבות משיח, והנה מפרשים אמרם ז"ל (סנהדרין דף צ"ד ע"ב) ובעונתו שרבו יצאו מה שיצאו, ועדיין בן דוד לא בא, ר"ל דמדת העונות יצאו נשמות ישות מה שיצאו כבר כי נצטרכו לבוא בגלגול, לכך ועדיין בן דוד לא בא, כי הנשמות האחרונים לא יצאו, והנה יהי רקיע (בראשית א, ו), פירש רש"י (ד"ה יהי) יחזק, והוא לשון חיזוק ותקון, וכן והיה, כי משמשות כאחד, והיינו והיה עקב, שיתוקם גם עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם, ולא תצטרכו לבוא בגלגול, אז יתוקן גם יתקבץ והבן, וכיון שיתוקן הכל יתגלה אור העולם הבא ועין לא ראתה (ישעיה סד, ג) שדרשו (בבב"ב דף ל"ד ע"ב) על יין המשומר, דהיינו ששמרו הש"ת כי לא ראוהו עין זולתו והבן, וזה תכלית הכל, היינו ושמר ה' ר"ל מה שמר ה' אלהיך הוא ייחך לך והבן, את הברית כי אז יקיים הכל.

⁵⁰ וראה עוד מה דאיתא בספה"ק **ישמח משה** (פר שמות דף קסא ע"ב) בה"ל: דהנה האר"י ז"ל פירש הא דאמר רז"ל (סנהדרין דף צ"ד ע"א) שית אלפי שני הוי עלמא, שני אלפים תהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח, ובעונתו שרבו יצאו מה שיצאו ועדיין בן דוד לא בא, עד כאן דברי הגמרא, ופירש האר"י ז"ל דהנה אמרו רז"ל (ע"ז דף ה ע"א) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והיינו יוצא הנשמות קרוי גוף, והנה אם הנפשות אינם חוטאים ומתתקנים בפעם אחת, הרי באים בכל פעם נשמות חדשות מאוצר הנשמות הקרוי גוף, וכלים הנשמות מאוצר הגוף ויוכל נשמות לבא במהרה, אבל אם הנשמות אינם מתתקנים ויצטרכו לבא בגלגול, אז אין יוצאים נשמות חדשות ומתעכב ביאת משיח, וזה הוא הפירוש ובעונותיו שרבו יצאו מה שיצאו, ר"ל שיצאו לעולם נשמות מה שיצאו כבר שהיו צריכים לגלגול, ולכך לא יכלו נשמות חדשות לצאת מאוצר הגוף, לכך ועדיין בן דוד לא בא, עד כאן דברי האר"י זלה"ה, והיוצא מזה דאם מקיים כל התרי"ג מצוות, ממחר ביאת משיח דהא אינו צריך לבא בגלגול כמבואר לעיל, מה שאין כן כשאינו מקיים כל התרי"ג מצוות מעכב ביאת המשיח.

⁴⁷ יבמות ס"ב ע"א.